

کتابخانه جامع گمرک

پنجرہ واحد تجارت فرامرزی

دکتر مسعود کرباسیان

سرشناسه : کرباسیان، مسعود، ۱۳۳۵ -
عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام
Iran. Laws, etc.

عنوان و نام پدیدآور : سامانه جامع گمرکی، پنجره واحد تجارت فرامرزی / نویسنده مسعود کرباسیان؛ تهیه و تنظیم دفتر ریاست گمرک جمهوری اسلامی ایران.
مشخصات نشر : تهران: انتشارات دارا، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری : ۱۷۲ ص.: مصور (بخشی رنگی)، جدول.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۹۲۵-۲-۸
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
موضوع : گمرک -- ایران
موضوع : Customs administration -- Iran
موضوع : گمرک -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع : Customs administration -- Law and legislation -- Iran
شناسه نزوده : گمرک جمهوری اسلامی ایران. دفتر ریاست
رده بندی آگره : ۱۳۹۶ ک۴ / آ ۳۹۹/۲ HJ۷۰
رده بندی دیویی : ۳۵۱/۵۵۰۶۲۳
شماره کتابشناسی : ۴۷۷/۳۹۸

نام کتاب: سامانه جامع گمرکی
پنجره واحد تجارت فرامرزی

انتشارات دارا

تهیه و تنظیم: دفتر ریاست گمرک جمهوری اسلامی ایران
آدرس ساختمان مرکزی: خیابان شهید بهشتی، بین خیابان میرعماد و خیابان پاکستان،
روبروی مصلی تلفن: ۸۸۵۰۱۴۲۵-۳۰
نویسنده: مسعود کرباسیان
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۹۲۵-۲-۸
چاپ: اول ۱۳۹۶ / شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه / قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان
ناشر: دارا
تهران خیابان انقلاب خ دوازده فروردین خ وحید نظری پلاک ۹۸ واحد ۱
تلفن: ۶۶۴۶۸۱۷۲
کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به گمرک جمهوری اسلامی ایران است

فهرست

۱۱	 مقدمه
۱۷	 فصل اول: وضعیت گمرک تا پایان سال ۱۳۸۲
۱۹	 ۱- وضعیت گمرک تا پایان سال ۱۳۸۲
۲۰	 ۱-۱- حوزه فرآیندی
	 ۱-۱-۱- ضوابط نامناسب در صدور کارت بازرگانی و عدم امکان کنترل سیستمی
۲۱	 و راستی‌آزمایی توسط گمرک
۲۲	 ۱-۱-۲- قوانین، مقررات و بخشنامه‌های غیر همسو
۲۲	 ۱-۱-۳- ناهماهنگی و ارتباط ضعیف با سازمان‌های همجوار و فعالان اقتصادی
۲۴	 ۱-۱-۴- عدم وجود سیستم یکپارچه گمرکی
۲۵	 ۱-۱-۵- عدم بازدارندگی سیاست‌گذاری مربوط به تخلفات و قاچاق
۲۶	 ۱-۱-۶- مؤثر نبودن تفویض اختیار ستاد به گمرکات اجرایی
۲۶	 ۱-۱-۷- دشواری تعیین ارزش و تعرفه مورد توافق
۲۷	 ۱-۱-۸- تعلل و عدم ترخیص به موقع کالا از سوی واردکنندگان و رسوب کالا در گمرکات
۲۸	 ۱-۱-۹- عدم استفاده کارآمد از اطلاعات پردازش شده و مدیریت ریسک
۲۹	 ۱-۱-۱۰- نیاز به کنترل‌های متعدد
۲۹	 ۱-۱-۱۱- پیچیدگی، طولانی و بعضاً متفاوت بودن جزییات فرایندها
۳۰	 زمان بر بودن رویه انجام کار در سیستم قدیم به علت عدم پوشش مراحل
۳۲	 تغییر در اسناد اظهارنامه و ظهرنویسی آنها، امکان مفقود شدن اظهار نامه
۳۳	 صدور اسناد کاغذی از جمله پروانه سبز گمرکی

۳۵	عدم امکان تطابق مبلغ تضمین ترانزیت با مبلغ اظهارنامه به صورت خودکار
۳۵	بن‌های تضمین کاغذی بیمه‌ها و عدم کنترل آنها
۳۶	فقدان امکان بررسی اصالت اسناد بیمه صادر شده
۳۶	عدم کنترل بدهی شرکت‌ها در زمان اظهار با توجه به اعلام وصول
۳۷	صف ورود اطلاعات اظهارنامه
۳۷	عدم امکان اظهار از راه دور در سیستم قبلی، کاهش سرعت ترخیص کالا
۳۸	عدم امکان بررسی ارزش‌های اظهاری کالا
۳۹	عدم کنترل و تناسب خودکار وصولی‌های گمرک
۳۹	مکانیزه کردن کپی رویه‌های گمرکی
۳۹	عدم اتصال به سیستم‌ها
۳۹	عدم امکان تبادل الکترونیک اطلاعات گمرکات مبدأ و مقصد
۳۹	تعیین مجوزهای مورد نیاز توسط کارشناس به صورت دستی
۴۰	دریافت مجوزهای قانونی به صورت کاغذی امکان جعل آن
۴۱	پته عبور و مشکلات پاسخگویی به اعلام
۴۲	عدم دریافت اطلاعات سیستمی توزین
۴۳	۱-۲- مدیریت منابع انسانی و ساختار سازمانی
۴۵	۱-۳- حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات
۴۶	مطالعه اکتشافی در مورد سیستم آسیکودا (نگاه از بیرون)
۴۷	مشکلات آسیکودا با بررسی گمرک
۴۹	تأثیر مشکلات مشاهده شده بر شاخص‌های کیفیت خدمت
۴۹	وضعیت حوزه سیستم‌های مستقر در فرایندهای اصلی گمرکی
۵۰	وضعیت حوزه سیستم‌های مستقر در فرایندهای پشتیبان گمرکی
۵۰	آثار و نتایج حاصل از وضعیت حوزه سیستم‌های کاربردی
۵۱	وضعیت حوزه گزارش‌های تجمیعی و مدیریتی
۵۱	وضعیت حوزه واسط‌های یکپارچگی
۵۲	وضعیت حوزه زیرساخت، شبکه و سخت‌افزار
۵۲	آثار و نتایج حاصل از وضعیت حوزه زیرساخت، شبکه و سخت‌افزار
۵۲	وضعیت راهبردی و عمومی در حوزه فناوری اطلاعات
۵۵	۱-۴- حوزه به کارگیری مدیریت ریسک و تجهیزات کنترلی پیشرفته
۵۵	۱-۴-۱- مدیریت ریسک
۵۶	۱-۴-۲- تجهیزات کنترلی

۵۹	فصل دوم: اقدامات گمرک در دولت یازدهم
۶۱	اقدامات گمرک در دولت یازدهم
۶۱	۱-۲- اصلاح فرآیندها
۶۱	۱-۱-۲- کاهش ایستگاه کاری
۶۲	۲-۱-۲- کاهش تعداد اسناد گمرکی
۶۳	۳-۱-۲- کاهش زمان انجام تشریفات گمرکی
۶۳	۴-۱-۲- حذف اسناد فیزیکی قابل جعل
۶۴	۵-۱-۲- قطع ارتباط حضوری ارباب رجوع با کارمندان گمرک و افزایش سلامت کاری
۶۴	۶-۱-۲- جداسازی بدنه کارشناسی از ارزیابی گمرکی
۶۴	۷-۱-۲- کارشناسی هوشمندانه نامه‌ها در گمرک
۶۴	۸-۱-۲- صدور پروانه الکترونیکی
۶۵	۹-۱-۲- ارزیابی در محل
۶۵	۱۰-۱-۲- کنترل و نظارت بر عداک گمرک و کارشناسان
۶۵	۱۱-۱-۲- سیستم فعالان اقتصادی
۶۶	۱۲-۱-۲- کارشناس متمرکز (توزیع مناسب فعالیت‌های گمرک در کل کشور)
۶۷	۱۳-۱-۲- مدیریت و نظارت بر ترانزیت کشور
۶۸	۱۴-۱-۲- چرخه به هم پیوسته ترانزیت در سامانه هوشمند
۶۸	۱۵-۱-۲- گزارش‌های دقیق و برخط سامانه جامع گمرکی در گمرک سراسر کشور
۶۹	۲-۲- ظرفیت سازی در گمرک و تغییر ساختار سازمانی
۷۱	۳-۲- تغییر در نظام فناوری اطلاعات گمرک و برنامه‌های آن
۷۳	ایجاد پنجره واحد تجارت فرامرزی
۷۴	اجرای سامانه مدیریت ریسک هوشمند
۷۴	۱-۳-۲- سامانه جامع گمرکی
۷۵	سامانه جامع گمرکی در رویه‌های واردات و صادرات
۷۵	پوشش کامل رویه‌های ترانزیت داخلی و خارجی
۷۶	سامانه جامع گمرکی در رویه کارنه تیر
۷۷	تولید ماژول اتصال به اتحادیه بین‌المللی حمل و نقل جاده‌ای
۷۷	سامانه مدیریت انبارها
۷۷	سامانه هوشمند توزین
۷۸	سامانه ورود و خروج و مدیریت لجستیک
۷۸	سامانه جامع بازبینی

۷۸	سامانه مدیریت توزیع هوشمند و اتوماتیک داده‌ها
۷۸	سامانه پیامک استعلام پته عبور
۷۹	سامانه بایگانی اسناد الکترونیکی
۸۰	تأیید خروج کالا از مرز به صورت الکترونیک
۸۰	کیف پول الکترونیک
۸۰	سامانه گزارش‌های مدیریتی
۸۱	۲-۳-۲- پنجره واحد تجارت فرامرزی
۸۳	ملاحظات پیوسته سازی
۸۴	مراحل تکمیل ر بلوغ پنجره واحد
۸۶	مرحله اول تقویت پنجره واحد فیزیکی
۸۶	مرحله دوم استقرار پنجره واحد تجارت فرامرزی
۸۸	خروجی‌های ملموس پنجره واحد تجارت فرامرزی
۸۸	زیر سامانه اظهار از راه دور، پرونده‌های واردات، صادرات و ترانزیت (اظهار الکترونیکی کالا)
۹۰	زیر سامانه دریافت اطلاعات مانیفست
۹۳	تعیین مجوزهای مورد نیاز توسط سامانه به صورت هوشمند
۹۳	اعتبارسنجی شرکت‌های حمل و نقل ترانزیتی و تبادل الکترونیکی داده با شرکت‌های بیمه
	ارتباط صاحبان کالا، صادرکنندگان و شرکت‌های حمل و نقل ترانزیتی با گمرک به صورت الکترونیکی
۹۴	و عدم نیاز به حضور
۹۴	حذف اسناد فیزیکی قابل جعل
۹۴	ارتباط صاحبان کالا و صادرکنندگان با سازمان‌های همجوار
۹۵	نوبت‌دهی هوشمند از طریق سامانه پنجره واحد تجارت فرامرزی
۹۵	سامانه متمرکز وصول درآمدهای گمرکی
۹۵	سامانه صدور پته عبور الکترونیک و استعلام آسان
۹۵	استفاده از سیستم پیام کوتاه جهت استعلام پروانه عبوری
۹۷	توزیع مناسب منابع و فعالیت‌های گمرک در کل کشور
۹۷	اطلاع‌رسانی و آموزش
۹۸	پرداخت اینترنتی و الکترونیک
۹۸	ثبت و دریافت شماره شناسه گوشی‌های تلفن همراه وارداتی در گمرک
۹۹	وکالت‌نامه الکترونیکی
۱۰۰	اتصال مستقیم به بانک و دریافت تأییدیه
۱۰۱	دریافت اطلاعات بن‌های بیمه و تضمین‌ها به صورت الکترونیکی

ارتباط مستقیم با سامانه تضمین پنجره واحد	۱۰۲
کنترل محدودیت شرکت‌های حمل و نقل	۱۰۳
توزین کالا بدون نیاز به اپراتور و نیروی انسانی	۱۰۴
سامانه توزین و جلوگیری از توزین‌های بدون مجوز	۱۰۴
۲-۳-۳- راه‌اندازی دروازه مشترک مجازی در جهت ایجاد ارتباطات در سطح منطقه ای و بین‌المللی	۱۰۵
اقدامات دیپلماتیک گمرک جهت گسترش همکاری‌های بین‌الملل و اجرای دروازه مشترک مجازی	۱۰۹
۲-۳-۴- حوزه به‌کارگیری مدیریت ریسک و تجهیزات کنترلی پیشرفته	۱۱۱
۲-۳-۴-۱- احای مدیریت ریسک هوشمند	۱۱۱
۲-۳-۴-۲- جهت کنترلی راهبند هوشمند و کنترل ورود و خروج	۱۱۵
اتصال تجهیزات پیشرفته کنترلی ایکس‌ری به سامانه هوشمند	۱۱۵
تأمین تجهیزات پیشرفته کنترلی ایکس‌ری	۱۱۷
تأمین تجهیزات موقعیت‌یاب	۱۱۸
به‌کارگیری سگ‌های موادیاب	۱۱۹
فصل سوم: دستاوردهای گمرک در دولت یازدهم	۱۲۱
۳- دستاوردهای گمرک جمهوری اسلامی ایران در دولت یازدهم	۱۲۳
۳-۱- کاهش زمان ترخیص کالا	۱۲۳
۳-۲- افزایش درآمدهای گمرک	۱۲۴
۳-۳- صرفه‌جویی در چرخه تجارت کشور	۱۲۵
۳-۴- اعمال سیاست‌های حمایت از تولید	۱۲۶
۳-۵- تعیین تکلیف و تسویه به لحظه ردیف‌های مرزی ترانزیتی	۱۲۶
۳-۶- افزایش صادرات غیر نفتی کشور و ثبت بهترین تراز تجاری	۱۲۷
۳-۷- ارائه آمار برخط و روزانه تجارت خارجی کشور	۱۲۷
۳-۸- به‌کارگیری کدهای یکتای کالا	۱۲۷
۳-۹- ارتباط الکترونیکی با سازمان‌های ذی‌مدخل در تشریفات گمرکی	۱۲۸
۳-۱۰- به‌کارگیری کارشناسی متمرکز	۱۲۸
۳-۱۱- رهگیری و شناسایی کارت‌های بازرگانی موسوم به اجاره ای	۱۲۹
۳-۱۲- کسب جایگاه ملی و بین‌المللی کسب جایگاه ملی	۱۲۹
ارتقاء رتبه در شاخص‌های بین‌المللی	۱۳۰
۳-۱۳- مبارزه با پولشویی و کشفیات قاچاق کالا و مواد مخدر مبارزه با پولشویی	۱۳۳
مبارزه با قاچاق کالا و مواد مخدر	۱۳۴

۱۳۴	کشفیات قاچاق کالا
۱۳۷	کشفیات قاچاق انسان
۱۳۷	کشفیات مواد مخدر و پیش سازها
۱۴۱	پیوست‌ها
۱۴۳	پیوست ۱ - گزارش مطالعه تشخیصی نمایندگان اعزامی از سوی سازمان جهانی گمرک
	پیوست ۲ - نتایج ارزیابی بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول از فرآیند تجارت از طریق مرزها
۱۴۸	در چارچوب ارزیابی فضای کسب و کار تا پایان سال ۱۳۹۲
۱۵۴	پیوست ۳ - استانداردها
۱۵۴	استانداردهای بین‌المللی در زمینه تسهیل امور گمرکی
۱۵۶	استانداردهای مکان گمرک بخش تجارت
۱۵۷	پیوست ۴ - طرح یکپارچه
۱۵۷	پیوست ۵ - برنامه راهبردی و عملیاتی گمرک جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۳۹۶
۱۵۹	پیوست ۶ - مقایسه قابلیت‌ها، عملکرد سامانه یکپارچه امور گمرکی با سایر سیستم‌ها
	پیوست ۷ - برخی از قوانین مرتبط با لزوم اجراء گمرک الکترونیک و پنجره واحد تجارت فرامرزی
۱۶۵	توسط گمرک
	پیوست ۸ - تصویر نامه ارسالی سازمان جهانی گمرک در ارتباط با گزارش عارضه‌یابی انجام شده
۱۷۰	در سال ۲۰۱۶ و وضعیت حوزه فرآیند و فناوری اطلاعات از دیدگاه نمایندگان اعزامی این سازمان

مقدمه

رشد سریع و پرشتاب تجارت بین‌المللی در آغاز قرن ۲۱ و پیچیده‌تر شدن محیط کاری و تأثیرات آن بر اقتصاد جهانی موجب گردید تا بحث ساماندهی شبکه تجارت بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد. این امر سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی را برآن داشته که برای تسهیل و روان‌سازی رویه‌های مورد اجرا در تجارت بین‌الملل، امر به زیادی قائل شوند. در این میان نقش مؤثر گمرکات در چرخه تجارت بین‌المللی بیش از هر زمان دیگری مشغول شده است. ارائه تسهیلات لازم، همزمان با انجام کنترل‌های مبادی ورودی کشورها از جمله نکات حائز اهمیتی است که در کلیه برنامه‌های ساماندهی تجارت بین‌الملل به نقش گمرک پرداخته است.

همسویی سازمان جهانی گمرک^۱ با سازمان جهانی تجارت^۲ در تدات برنامه‌های تسهیلاتی تجارت از جمله مصادیق اعتبار حضور پررنگ گمرک در هر کشور و تأثیر مهم و غیرمستقیم این حضور مؤثر در زنجیره تأمین تجارت خارجی، اقتصاد، بازخوردهای اجتماعی می‌باشد.

پیچیدگی و تغییرات بسیار زیاد محیط تجاری و پویایی فرایندهای مرتبط با این امر، ضرورت وجود راهبردی هوشمند در هدایت این مجموعه را به‌دنبال خواهد داشت. شناخت کافی و به موقع این محیط پیچیده و متغیر، دقت لازم به تمامیت زنجیره تأمین، ایجاد توانمندی لازم در گمرکات کشور برای تعامل با طرف‌های تجاری علی‌الخصوص کشورهای تأثیرگذار در چرخه تجارت سبب شد تا گمرک جمهوری اسلامی ایران در نگرشی همه جانبه نسبت به بازرگری در وضعیت موجود خود اقدام نماید.

1- WCO

2- WTO

در همین راستا، گمرک ایران با بهره‌گیری مؤثر از فناوری‌های نوین بومی و شرکت‌های دانش‌بنیان، اجرا و به‌کارگیری گمرک الکترونیک را همراه با مهندسی مجدد فرایندهای سنتی، متناسب نمودن ساختار سازمانی گمرک بر مبنای این تحولات و اعمال شیوه‌های نوین مدیریتی به منظور بهبود و تسهیل فضای کسب و کار، کاهش موانع تجاری و گمرکی و افزایش شفافیت نظام تجارت خارجی کشور در دستور کار خود قرار داده است.

همچنین تجهیز گمرک به مدیریت ریسک هوشمند و ایجاد پنجره واحد، همراه با قابلیت دستیابی و پردازش اطلاعات را ارتقا بخشیده و می‌تواند جریان‌های اطلاعاتی بین تجارت و دولت را تسریع بخشد و تسهیل نماید در حالی که برای تمامی ذی‌نفعان در چرخه تجارت بین‌الملل، مزایای معنی‌داری را به همراه داشته باشد. استفاده از چنین تسهیلاتی می‌تواند به اثر بخشی مطلوب منجر شده، کارایی کنترل‌های اداره افزایش دهد و با استفاده بهینه از منابع، از میزان هزینه‌های دولت‌ها و بازرگانان بکاهد.

با عنایت به مراتب یادشده، منظور از منظر تشریح اقدامات گمرک جمهوری اسلامی ایران در دولت یازدهم و مقایسه وضعیت قبل و بعد از این اقدامات، ابتدا در این کتاب به وضعیت فرایندها، مدیریت منابع انسانی و ساختار سازمانی، فناوری اطلاعات، ارتباطات، تجهیزات کنترلی و مدیریت ریسک در وضعیت گذشته پرداخته و سپس اقدامات گمرک در دولت یازدهم، به منظور دستیابی به وضعیت مطلوب تشریح می‌شود. در خاتمه ضمن تبیین دستاوردهای ملموس، موارد پیشنهادی در خصوص سایر اقدامات آتی این سازمان در جهت تحقق کامل گمرک الکترونیک مطابق با آخرین مطالعات تطبیقی صورت گرفته در خصوص کشورهای پیشرفته در این حوزه و نیز توصیه‌های سازمان جهانی گمرک در خصوص موارد مرتبط ارائه می‌گردد.

برای تشریح و ثبت این مدیریت تغییر، لازم به ذکر است که در زمان تحریم، براساس کار واردات به صورت عادی انجام نمی‌شد، به‌طوری که بنادر در تحریم بودند. نه گشایش اعتباری صورت می‌گرفت و نه گواهی مبدأ برای کالاها صادر می‌شد و کالاهای وارداتی نیز به‌صورت غیرمستقیم وارد کشور می‌شدند. در آن زمان گمرک ایران نرم‌افزار خودکار کردن تشریفات گمرکی با نام «آسیکودا» که توسط آنکتاد، یکی از زیرمجموعه‌های سازمان ملل متحد طراحی شده است را از سال ۱۳۷۵ به کار گرفته بود و آن را در ۷۴ گمرک مهم کشور اجرایی می‌کرد؛ به اعلام سازمان مربوطه، ایران یکی از ۵ کشور برتر در اجرای این نرم‌افزار معرفی گردید.

در زمان تحریم وقتی تجارت در شرایط غیر عادی قرار گرفت، عملاً این نرم‌افزار که با شرایط معمول تجاری کشورها سازگار بوده، قادر به پوشش شرایط پیچیده زمان تحریم نبود و کارایی لازم را نداشت که از جمله این شرایط خاص می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

طرح «ایران کد» و «شبنم» برای طبقه‌بندی و کدگذاری کالا و خدمات، حاشیه‌هایی که مابه‌التفاوت ارز دولتی و آزاد در این سال‌ها ایجاد کرده و باعث بروز فضایی غیرشفاف شده بود، سیاست ارز مرجع، ارز مبادله‌ای، ارز واریزنامه‌ای و سایر نرخ‌های متفاوت ارز، گروه‌های ده‌گانه کالای وارداتی، ارسال ارز برای فروشندگان از طریق واسطه‌ها، تخلیه کالاهای وارداتی در کشورهای دیگر و بارگیری مجدد به مقصد ایران به جای ورود مستقیم کالا.

همچنین طی سال‌ها به ریب تجارت‌های مرزی در قالب بازارچه‌های مرزی رویه‌های ملوانی، پیله‌وری و مرزنشینی شکل گرفته بود. بنادر کشور مشمول تحریم بودند و کشتی‌های بزرگ خارجی نمی‌توانستند پهلو بگیرند. بر مبنای آزاد انباشت کالا به وجود آمده بود و مشکل واردات دارو به شدت احساس می‌شد.

در این شرایط و با توجه به پژوهش‌ها، انجام گرفته قبلی از جمله پژوهشی که در خصوص مطالعه موردی «تعالی سازمانی در گمرک» که حاصل سوابق دولانی مدیریتی، تجربیات علمی - پژوهشی اینجانب بوده است و نتایج این پژوهش نیز در سازمان جهانی گمرک منعکس شده و همچنین در اسناد پژوهشی بین‌المللی تعالی دانشگاه شفیلدهام انگلستان، سال ۲۰۰۷ به چاپ رسیده است، بر تأیید استفاده از فناوری اطلاعات به منظور شفاف‌سازی، رونق‌دهی، یکنواخت‌سازی و از بین بردن زمینه‌های تخلف در رویه‌های گمرکی تأکید داشته است. پژوهش یادشده یک دیگری نیز با عنوان «حکمرانی خوب» در فروردین ۱۳۹۴ به انجام رسید که به اهمیت این موضوع تأکید داشت. از نتایج این پژوهش‌ها می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- اهمیت بسیار بالای فناوری اطلاعات و ارتباطات در ارتقای مدیریت اثربخش گمرک
- نقش عمده فناوری اطلاعات و ارتباطات در تسهیل و روانسازی فرایندهای گمرکی
- افزایش شفافیت، جلوگیری از تخلفات گمرکی، ارتقای سلامت اداری، کاهش زمان، هزینه و اسناد ترخیص کالا در رویه‌های گمرکی با به‌کارگیری مؤثر فناوری اطلاعات و ارتباطات
- با توجه به پیچیده بودن شرایط تجاری، استفاده از سامانه‌ای جدید که قادر به پوشش شرایط اختصاصی ایران باشد، کاملاً احساس می‌شد. بر همین اساس و از حدود ۴ سال قبل، گمرک جمهوری

اسلامی ایران با بهره‌گیری از توان علمی دانشگاه تهران به عنوان یکی از بزرگترین نهادهای علمی کشور درصدد طراحی و پیاده‌سازی سامانه‌ای هوشمند برآمده و بدین منظور یک تیم تحقیقاتی متشکل از پژوهشکده سامانه‌های هوشمند کاربردی دانشگاه تهران و گمرک جمهوری اسلامی ایران ایجاد شد، تیم تحقیقاتی در بررسی خود موارد زیر را مورد توجه قرار داد:

- کاهش هزینه و زمان ترخیص کالا و رقابت‌پذیر کردن صادرات کشور
- بالا بردن بازدهی و کم کردن ریسک، تغییر فرایندهای گمرکی از دستی به ماشینی به منظور کاهش خطاهای سهوی و عمدی انسانی
- افزایش درستکاری از طریق عدم ارتباط و ملاقات چهره به چهره کارکنان با ارباب رجوع
- افزایش سرعت و آسایش کان کنترل و ردیابی عبور محموله از کشور
- کنترل جریان اطلاعات به منظور هماهنگی سازمان‌های مرتبط، متصدیان حمل، باسکول‌ها، انبارها و صاحبان کالا

برآورد اولیه حاکی از آن بود که برای این امر، باید کردن چنین سامانه پهن بیکری ۸ سال زمان و ۳۰۰۰ میلیارد ریال هزینه لازم است. به جهت هوشش همکاران، این سامانه طی زمان ۲ سال و با هزینه‌ای به مراتب کمتر به بار نشست. این کتاب به رحمت همکارانی است که این مدیریت تغییر را به بهترین شکل به ثمر رسانده‌اند. این یک افتخار جمعی است که نشان از توانایی بالای کارشناسان ایرانی دارد. این پروژه به عنوان نمونه مطلوب جهان برای ارزیابی سازمان جهانی گمرک شناسایی شده و قابلیت کارشناسی متمرکز از امور برجسته و منحصر به فرد این سامانه اعلام گردیده است.

بدیهی است سامانه مذکور همانند سایر سامانه‌هایی که به صورت کامل مستقر شده‌اند، می‌بایست با تغییرات سریع تکنولوژیکی همگام بوده و متحول گردد. لذا در دولت دوازدهم بر چگونگی اجرای صحیح این طرح، تا حصول نتیجه مطلوب توجه شده است که موارد زیر را در برمی‌گیرد:

ارتقای فرهنگ سازمانی متناسب با به‌کارگیری فناوری‌های نوین اطلاعاتی از جمله سامانه اطلاعاتی مذکور، افزایش سطح دانش و آشنایی کاربران سامانه از جمله واردکنندگان و صادرکنندگان، انتقال معماری سامانه از بستر اینترنت به فناوری‌های مبتنی بر موبایل، برطرف نمودن مشکلات و ایرادهای احتمالی سیستم به‌صورت مستمر و همراه با تعامل مؤثر کاربران سامانه، روان‌سازی تجارت و برطرف نمودن پیچیدگی‌های تجاری و تناقضات قانونی همانند ۴۵ قانون حاکم بر امور گمرکی، ۱۵ کنوانسیون

بین‌المللی، وجود بیش از ۲۰ سازمان مرتبط در زنجیره تأمین تجارت خارجی کشور، ۱۲ رویه گمرکی (در حالی که در اکثر کشورهای جهان حداکثر ۴ رویه گمرکی وجود دارد)، بیش از ۳۰ نوع عوارض گمرکی و ۱۲ نوع معافیت که می‌بایست در تشریفات گمرکی اعمال گردد.

در پایان از کلیه مدیران ارشد کشور که با تشویق و راهنمایی خود، پشتیبان این طرح بزرگ ملی بوده‌اند، جناب آقای دکتر روحانی رئیس جمهور محترم، جناب آقای دکتر جهانگیری معاون اول محترم رئیس جمهور، جناب آقای دکتر طیب‌نیا وزیر محترم امور اقتصادی و دارایی و همکارانی که در استقرار این سیستم کمک کردند بالاخص جناب آقای دکتر بعیدی، همکاران جوان پژوهشکده سامانه‌های هوشمند کاربردی دانشگاه تهران به ویژه جناب آقای دکتر راد، همچنین سرکار خانم‌ها خیالی و باقری‌پور و کا، معاونان و مدیران گمرک، تشکر و سپاسگزاری می‌نمایم.

مسعود کرباسیان

رئیس کل گمرک جمهوری اسلامی ایران